

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ СУЧАСНОСТІ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗВ'ЯЗКУ

©2018 ЗЕЛІСКО І. М., СОСНОВСЬКА О. О.

УДК 330.131.7:654

Зеліско І. М., Сосновська О. О. Аналіз впливу глобальних ризиків сучасності на функціонування вітчизняних підприємств зв'язку

У статті проведено аналіз впливу актуальних ризиків сучасності на функціонування вітчизняних підприємств зв'язку в умовах динамічного розвитку глобальної економіки. Визначено, що топовими ризиками інформаційно-комунікаційної галузі за останні роки є: зростання конкуренції; втрата репутації бренду компанії; невідповідність інноваційним потребам клієнтів; втрата професійних кадрових ресурсів; кіберзлочини; часова нерівномірність економічних циклів; втрата інтелектуальної власності; нестабільність нормативно-правової бази; недосконалість інформаційних технологій та порушення ланцюгів постачань продуктів. Виявлено, що прояв зазначених ризиків має вплив на кількісні результати діяльності сучасних підприємств. На основі аналізу сучасних тенденцій діяльності підприємств запропоновано систематизацію актуальних ризиків функціонування вітчизняних підприємств зв'язку за групами інформаційних, фінансових, кадрових та інноваційно-інвестиційних ризиків. Виділено ризикоутворюючі фактори виникнення даних ризиків. Визначено, що досягнення стратегічних орієнтирів розвитку вітчизняних підприємств зв'язку має враховувати ризиковість сучасного бізнес-середовища, що вимагає розробки дієвих методик ризик-менеджменту та створення ефективної системи їх економічної безпеки.

Ключові слова: підприємства зв'язку, ризик, інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційна галузь, інформаційна безпека, інновації, кадрова безпека, фактори ризику.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 9.

Зеліско Інна Михайлівна – академік Академії економічних наук України, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, Державний університет телекомунікацій (вул. Солом'янська, 7, Київ, 03110, Україна)

E-mail: innazelisko23@gmail.com

Сосновська Ольга Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки, Київський університет імені Бориса Грінченка (вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна)

E-mail: sosnovska.oo@gmail.com

УДК 330.131.7:654

Зеліско І. М., Сосновская О. А. Анализ влияния глобальных рисков современности на функционирование отечественных предприятий связи

В статье проанализировано влияние актуальных рисков современности на функционирование отечественных предприятий связи в условиях динамичного развития глобальной экономики. Определено, что ключевыми рисками информационно-коммуникационной отрасли за последние годы являются: рост конкуренции; потеря репутации бренда компании; несоответствие инновационным потребностям клиентов; нехватка профессиональных кадровых ресурсов; киберпреступления; временная неравномерность экономических циклов; потеря интеллектуальной собственности; нестабильность нормативно-правовой базы; несовершенство информационных технологий и нарушение цепей поставок продуктов. Выведено, что проявление указанных рисков влияет на количественные результаты деятельности предприятий. На основе анализа современных тенденций деятельности предприятий предложена систематизация актуальных рисков функционирования отечественных предприятий связи на группы информационных, финансовых, кадровых и инновационно-инвестиционных рисков. Выделены факторы возникновения данных рисков. Определено, что достижение стратегических ориентиров развития отечественных предприятий связи зависит от влияния рисков, что требует разработки эффективных методик риск-менеджмента и создания системы их экономической безопасности.

Ключевые слова: предприятия связи, риск, информационное общество, информационно-коммуникационная отрасль, информационная безопасность, инновации, кадровая безопасность, факторы риска.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 9.

Зеліско Інна Михайлівна – академік Академії економічних наук України, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, Государственный университет телекоммуникаций (ул. Соломенская, 7, Киев, 03110, Украина)

E-mail: innazelisko23@gmail.com

Сосновская Ольга Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и экономики, Киевский университет имени Бориса Гринченко (ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, Киев, 04053, Украина)

E-mail: sosnovska.oo@gmail.com

UDC 330.131.7:654

Zelisko I. M., Sosnovska O. O. Analyzing the Impact of Modern Global Risks on the Operation of National Communication Enterprises

The article analyzes the impact of current contemporary risks on the operation of domestic telecommunication enterprises in the context of dynamic development of the global economy. It is determined that the key risks of information-communication industry in recent years are: increased competition; loss of reputation of the company's brand; mismatch with innovative needs of customers; lack of professional human resources; cybercrime; temporary unevenness of economic cycles; loss of intellectual property; instability of the legal and regulatory framework; imperfection of information technologies and disruption of supply chains of products. It is identified that the manifestation of these risks impacts the quantitative performance of enterprises. On the basis of analysis of modern tendencies of activity of enterprises, a systematization of actual risks of operation of national communication enterprises on the groups of information, financial, personnel and innovative-investment risks is proposed. The factors of occurrence of these risks are allocated. It is defined that achievement of strategic directions of development of national communication enterprises depends on the influence of risks that demands development of efficient methods of risk management and creation of a system of their economic safety.

Keywords: communication enterprises, risk, information society, information-communication industry, information security, innovations, personnel security, risk factors.

Fig.: 3. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 9.

Zelisko Inna M. – Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Management, State University of Telecommunications (7 Solomianska Str., Kyiv, 03110, Ukraine)

E-mail: innazelisko23@gmail.com

Sosnovska Olga O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Economics, Borys Grinchenko Kiev University (18/2 Bulvarno-Kudriavka Str., Kyiv, 04053, Ukraine)

E-mail: sosnovska.oo@gmail.com

У сучасному глобальному економічному середовищі функціонування підприємств відбувається в умовах слабкого та нерівномірного відновлення світової економіки, зростання темпів життя економічних суб'єктів та вимог до якості сфери послуг. Це супроводжується розробкою відповідних галузевих стандартів функціонування підприємств зв'язку, впровадженням нових інноваційних продуктів та розробкою стратегій конкурентоздатного розвитку. Посилення зазначених тенденцій на світовому рівні є причиною виникнення нових ризиків та загроз у діяльності вітчизняних підприємств зв'язку.

Окремі аспекти функціонування підприємств зв'язку в умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства висвітлено в роботах вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких слід відзначити праці О. В. Виноградової, В. М. Гранатурова, О. Є. Гудзь, О. Ю. Гусевої, О. А. Князевої, А. В. Лазоренко, І. В. Литовченко, В. М. Орлова, Г. Н. Попова, П. А. Стецюка тощо. Поряд з цим значний внесок у дослідження актуальних проблем впливу ризиків на діяльність підприємств зробили такі відомі вчені, як А. П. Альгін, І. Т. Балабанов, І. А. Бланк, М. Альберт, В. В. Вітлінський, А. А. Гроппеллі, В. Д. Данчук, Дж. М. Кейнс, Г. Б. Клейнер, М. Мескон, В. Ф. Проскура, Б. А. Райзберг, А. Сміт, Ф. Хедоурі, О. Л. Устенко, О. І. Ястремський та інші. Проте, враховуючи існуючі вагомні на-

укові досягнення, є необхідність аналізу сучасних тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційної галузі для виявлення актуальних ризиків сучасності в умовах динамічного розвитку глобальної економіки з метою їх систематизації та подальшого врахування у розробці дієвих методик ризик-менеджменту вітчизняних підприємств зв'язку.

Аналіз статистичних даних провідних міжнародних організацій, які займаються систематизацією аналітичних показників розвитку галузі технологій та зв'язку різних країн світу та визначенням найбільш актуальних ризиків її функціонування, свідчить про існування певних проблем і тенденцій даної галузі. Відповідно до даних Technology and Communications Industry Report [9] топовими ризиками інформаційно-комунікаційної галузі останніми роками є: зростання конкуренції, втрата репутації бренда компанії, невідповідність інноваційним потребам клієнтів, втрата професійних кадрових ресурсів, кіберзлочини, часова нерівномірність економічних циклів, втрата інтелектуальної власності, нестабільність нормативно-правової бази, недосконалість інформаційних технологій та порушення ланцюгів постачань продуктів. Зазначені ризики було структуровано за ступенем їх впливу (від 1 до 10 місця) в цілому для галузі та окремо для двох її сфер – технологій та комунікацій (табл. 1). Джерелом наведеної інформації є результати опиту-

Таблиця 1

Топ-10 ризиків інформаційно-комунікаційної галузі (Technology and Communications Industry Top 10 Risks)

Місце	Галузь технологій та зв'язку (Technology and Communications Industry)	Сфера технологій (Technology)	Сфера комунікацій (Communications)
1	Ризик зростання конкуренції	Ризик невідповідності інноваційним потребам клієнтів	Ризик втрати репутації бренда компанії
2	Ризик втрати репутації бренда компанії	Ризик зростання конкуренції	Ризик нестабільності нормативно-правової бази
3	Ризик невідповідності інноваційним потребам клієнтів	Ризик втрати репутації бренда компанії	Ризик зростання конкуренції
4	Ризик втрати професійних кадрових ресурсів	Ризик часової нерівномірності економічних циклів	Ризик кіберзлочинності
5	Ризик кіберзлочинності	Ризик втрати професійних кадрових ресурсів	Ризик втрати професійних кадрових ресурсів
6	Ризик часової нерівномірності економічних циклів	Ризик втрати інтелектуальної власності	Ризик корпоративної відповідальності
7	Ризик втрати інтелектуальної власності	Ризик кіберзлочинності	Ризик злиття та поглинання компаній
8	Ризик нестабільності нормативно-правової бази	Ризик недосконалість інформаційних технологій	Ризик часової нерівномірності економічних циклів
9	Ризик недосконалість інформаційних технологій	Ризик нестабільності нормативно-правової бази	Ризик невідповідності інноваційним потребам клієнтів
10	Ризик порушення ланцюгів постачань продуктів	Ризик порушення ланцюгів постачань продуктів	Ризик банкрутства

Джерело: складено на основі Aon's Global Risk Management Survey [7].

вання респондентів різних країн, яким було запропоновано обрати 10 найбільш вагомих ризиків для їх власних компаній із 53 ризиків загального переліку.

Найбільш актуальними було виявлено ризики зростання конкуренції, втрати репутації бренда та невідповідності інноваційним потребам клієнтів. Слід зазначити, що конкуренція як невід'ємний атрибут ринкових відносин активізує розвиток інноваційного потенціалу підприємств, стимулює продуктивність їх діяльності та економічне зростання. Поряд з цим ризик зростаючої конкуренції може призвести до припинення діяльності недостатньо капіталізованих та фінансово нестійких компаній, що обумовлено наявністю конкурентів з боку іноземних постачальників послуг зв'язку, стрімким розвитком технологій, зміною тарифної політики тощо. З огляду на це, більшість підприємств зв'язку розглядають конкуренцію як пріоритетний ризик сучасності, який у цілому займає перше місце по галузі.

Варто зазначити, що формування конкурентоспроможних переваг підприємств зв'язку в Україні відбувається під впливом таких негативних чинників, як невідповідність існуючої нормативно-правової бази сучасним вимогам сьогодення, слабкий розвиток інституту державно-приватного партнерства, недостатня сприйнятливність підприємствами впровадження інновацій, нестача кваліфікованого персоналу, низький рівень інноваційного потенціалу підприємств, невідповідність існуючих інформаційно-телекомунікаційних технологій потребам ринку телекомунікацій, низький рівень попиту на інноваційну продукцію, повільне впровадження технологій третього та четвертого покоління (3G, 4G) мобільного радіозв'язку, наявна потреба в модернізації телекомунікаційних мереж фіксованого місцевого зв'язку [3].

Також заслуговують уваги ризики невідповідності інноваційним потребам клієнтів у сфері технологій та втрати репутації бренда компаній у сфері зв'язку. Насамперед це пов'язано зі скороченням тривалості життєвого циклу продуктів у результаті постійних змін вимог споживачів до якості послуг і зростанням їх потреб в умовах розвитку конкурентного середовища.

Слід зазначити, що ризик невідповідності інноваційним потребам клієнтів є доволі актуальним для вітчизняних підприємств зв'язку, які демонструють недостатній рівень інноваційної активності. Це зумовлено існуванням низки чинників, серед яких можна виділити:

- ✦ фінансові (нестача власних фінансових ресурсів, значні витрати на освоєння інновацій, тривалість окупності нових телекомунікаційних продуктів, брак коштів у замовників) – 39%;
- ✦ інформаційні (дефіцит інформації щодо нового обладнання чи телекомунікаційних технологій, відсутність даних щодо існуючих

тенденцій розвитку телекомунікаційних ринків, проблеми зі знаходженням зацікавлених учасників щодо партнерства у сфері інноватики) – 19%;

- ✦ ринкові (домінування окремих підприємств на ринку окремих телекомунікаційних послуг, низький попит на інноваційні продукти чи телекомунікаційні технології, високі економічні та фінансові ризики при освоєнні нововведень на телекомунікаційному підприємстві) – 27%;
- ✦ інші (немає необхідності у швидкому впровадженні інновацій, недосконалість нормативного поля у сфері підтримки телекомунікаційних підприємств, нестача або відсутність досвідчених кваліфікованих спеціалістів для освоєння інновацій) – 15% [1].

Виявлено, що телекомунікаційні підприємства, які здійснюють фінансування освоєння інновацій у контурі 10% від обсягу прибутку, витрачають на впровадження ризик-менеджменту інновацій близько 1–2% від обсягу прибутку підприємства. Як слушно зазначає професор О. Є. Гудзь: «Інноваційна діяльність як процес набуває сенс лише тільки тоді, коли ефективність бажаного результату перевищує можливий ризик у процесі його досягнення. Ризик і інновації – дві взаємозалежні категорії, тому повністю уникнути ризику неможливо в цій діяльності» [2].

Продовжуючи аналіз світових ризиків галузі технологій та зв'язку, слід зазначити наявність ризиків інформаційній безпеці підприємств, серед яких можна виділити кіберзлочинність, втрату інтелектуальної власності, недосконалість інформаційних технологій (за офіційними даними міжнародних досліджень, щорічні втрати підприємств від кіберзлочинів складають приблизно 445 млрд доларів, або 1% світового доходу). Так, найбільш поширеними видами злочинів, пов'язаних із використанням інформаційних технологій підприємницьких структур, є: злочини у сфері комп'ютерних та Інтернет-технологій – 26%, злочини у сфері функціонування електронних платежів чи платіжних карток – 16%, злочини у сфері телекомунікацій – 11% тощо. Такі злочини характеризуються високим рівнем технічного забезпечення, латентністю, організованістю, наявністю міжрегіональних і міжнародних зв'язків [8]. Отже, ризик кіберзлочинності як неминучий наслідок глобалізації інформаційних процесів є основною загрозою економічній безпеці підприємств зв'язку на сучасному етапі розвитку.

Поряд із вищезазначеним досить актуальним є ризик часової нерівномірності економічних циклів, виникнення якого пов'язано з циклічним розвитком економіки та особливостями його впливу на функціонування окремих галузей і підприємств. Так, періоди з високими темпами зростання, які спричинені змі-

нами в освоєнні людством певних факторів виробництва або появою нових, можуть чергуватися з періодами порівняно низьких темпів зростання, які характеризуються вичерпанням потенціалу традиційних факторів. У цьому ж проявляється непостійний, змінний характер економічного розвитку, який прийнято пов'язувати з кон'юнктурними циклами [5].

Безумовно, циклічність як закономірне економічне явище є причиною істотних модифікацій у структурі економіки, динаміці цін, обсягах виробництва, співвідношення продуктивності праці та доходів, нагромадженні та споживанні тощо. У цьому зв'язку закономірності функціонування та розвитку підприємств зв'язку залежать від поточної стадії економічного циклу економіки та життєвого циклу самого підприємства, які можуть бути нерівномірними в часі та просторі, а також по-різному впливати на ефективність діяльності суб'єктів господарювання. Наприклад, кризова фаза економічного розвитку негативно позначається на діяльності підприємств, адже в умовах системних кризових явищ управлінська діяльність підприємств зв'язку спрямована насамперед на створення комплексу механізмів самозбереження та виживання. Це зумовлено дефіцитом кредитних ресурсів для розбудови інформаційної інфраструктури, скороченням попиту на послуги зв'язку та відтоком абонентської бази, зниженням прибутків телекомунікаційних компаній та загостренням конкуренції.

Слід зазначити, що остання світова економічна криза 2008–2009 рр. мала відносно незначний вплив на національний ринок послуг зв'язку як найбільш привабливий і швидкозростаючий сегмент вітчизняної економіки порівняно з іншими галузями. Основними факторами появи кризових явищ в Україні були відсутність реальних зрушень у структурній перебудові економіки; приватизація без орієнтації на інноваційний розвиток; неефективна економічна політика уряду; зростання дефіциту платіжного балансу; високий рівень інфляції та значна залежність від зовнішньої кон'юнктури. За даних умов під впливом ризику кризового економічного циклу було виявлено сильних і слабких учасників даного ринку. Серед сильних компаній, які зберегли свої позиції на ринку за рахунок впровадження ефективної антикризової стратегії, були лідери у сфері телекомунікацій – ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «Лаи фселл» (у порядку спадання за розміром абонентської бази).

Окремо слід відмітити наявність ризику втрати професійних кадрових ресурсів, який в умовах сучасного бізнес-середовища має безумовний вплив та кожен галузь та сферу економіки. Так, у роботі [4] визначено основні недоліки, які притаманні системі розвитку інтелектуального потенціалу вітчизняних підприємств сфери зв'язку та інформатизації, а саме:

- ✦ наявна перманентна потреба в кваліфікованому персоналі внаслідок галопуючого розвитку НТП і появи нових технологій та сервісів;
- ✦ практична відсутність системи перепідготовки кадрів, яка була б адаптована під швидку та перманентну зміну техніки та технології надання сучасних інформаційних послуг;
- ✦ недосконалість моральної та матеріальної системи мотивації персоналу;
- ✦ відсутність уніфікованого підходу до навчання на підприємстві, тобто кожне підприємство формує власне бачення системи перепідготовки, яке певною мірою спирається на вимоги ринку телекомунікацій, але не враховує вимоги ринку праці, світові тенденції, схильності та здібності працівника тощо.

Як результат спостерігається високий рівень плинності кадрів (за результатами Державного комітету статистики України, сьогодні даний показник у сфері інформації та телекомунікацій складає 20–50%), що свідчить про наявність проблем в управлінні персоналом і впливає на рівень кадрової безпеки підприємства.

Окрім того, зростання ролі кадрової безпеки на сучасному етапі розвитку підприємств також обумовлено існуванням таких соціально-економічних тенденцій, як демократизація суспільства, лібералізація економіки та ринку праці. Як результат, відбуваються зрушення у структурі робочих місць, демографічні процеси робочої сили, постійні організаційні та технологічні зміни, збільшення кількості виникнення колективних трудових конфліктів та автономії у прийнятті рішень працівниками підприємства [6].

Удоповнення до вищезазначеного, доволі цікавими є аналітичні висновки Aon ris – міжнародної професійної провідної компанії, одним із напрямків діяльності якої є систематизація статистичних даних щодо глобальних ризиків сучасності та використання інструментів ризик-менеджменту. Згідно з даними Global Risk Management Survey [7], прояв глобальних ризиків сучасності має вплив на кількісні результати діяльності сучасних підприємств (рис. 1). Так, представлені дані демонструють наявність втрат доходів підприємств внаслідок впливу топових ризиків сучасності – від 7% до 49% за період 2015–2017 рр. залежно від виду ризику. При цьому найбільший вплив на результати діяльності підприємств мають ризик зростання конкуренції, ризик часової нерівномірності економічних циклів та ризик політичної нестабільності (втрати доходу складають 34–49%). Дані ризики можна віднести до макроекономічних факторів впливу на економічну безпеку вітчизняних підприємств зв'язку, врахування яких є необхідною умовою ефективного процесу управління її внутрішніми функціональними підсистемами. Адже виникнення інформаційних, фінансових, кадрових та інноваційно-інвестиційних ризиків підприємства має

Найменування ризику

Рис. 1. Динаміка показника втрати доходів підприємств унаслідок впливу глобальних ризиків за період 2015–2017 рр., %

Джерело: складено на основі офіційних даних Global Risk Management Survey 2017 [7].

прямий взаємозв'язок із зовнішніми економічними тенденціями.

Аналіз вищенаведених даних свідчить про наявність доволі значних втрат доходів підприємств внаслідок впливу глобальних ризиків. За період 2015–2017 рр. у середньому втрати доходів підприємств унаслідок впливу ризику політичної нестабільності склали 28%; ризику банкрутства – 19%; ризику втрати професійних кадрових ресурсів – 18%; ризику невідповідності інноваційним потребам клієнтів – 25%; ризику кіберзлочинності – 9%; ризику нестабільності нормативно-правової бази – 26%; ризику зростання конкуренції – 45%; ризику часової нерівномірності економічних циклів – 45%; ризику втрати репутації бренду компанії – 8%. Це має пряму кореляцію з показником готовності підприємств до ризиків (рис. 2), який є досить значним в умовах повільного відновлення світової економіки та зміни фази економічного циклу.

Представлені дані свідчать про наявність негативної динаміки, відповідно до якої за період 2015–2017 рр. спостерігається зниження готовності підприємств до ризику політичної нестабільності на 11%; ризику банкрутства – на 6%; ризику втрати професійних кадрових ресурсів – на 3%; ризику невідповідності інноваційним потребам клієнтів – на 1%; ризику кіберзлочинності – на 3%; ризику нестабільності нормативно-правової бази – на 9%; ризику зростання конкуренції – на 4%; ризику часової нерівномірності економічних циклів – на 9%; ризику втрати репутації бренду компанії – на 5%. Поряд з

цим, наведені ризики є взаємопов'язаними та взаємозалежними, що свідчить про наявність певної кореляції між ними та пояснює їх склад. Наприклад, ризик недосконалості інформаційних технологій призводить до виникнення ризику кіберзлочинності, що в результаті має вплив на репутацію бренду компанії та забезпечення її конкурентних переваг на ринку тощо.

Враховуючи вищезазначені сучасні тенденції діяльності підприємств, а також базуючись на компаративному аналізі науково-практичних літературних джерел, можна запропонувати систематизацію актуальних ризиків функціонування вітчизняних підприємств зв'язку, джерелом виникнення яких є існування ризикоутворюючих факторів нестабільного економічного середовища (рис. 3). Так, серед актуальних ключових ризиків, що мають вплив на функціонування вітчизняних підприємств зв'язку на сучасному етапі розвитку, слід виділити інформаційні, фінансові, кадрові та інноваційно-інвестиційні ризики.

ВИСНОВКИ

Таким чином, функціонування підприємств зв'язку України супроводжується впливом позитивних і негативних тенденцій на світовому, регіональному та національному рівнях. За даних умов стратегічні орієнтири розвитку даних підприємств мають враховувати ризиковість сучасного бізнес-середовища та пошук дієвих методик ризик-менеджменту, адже, за прогнозними даними, зазначені ризики будуть домінуючими в довгостроковій перспективі. Це вимагає створення системи економічної безпеки

Рис. 2. Динаміка показника готовності до ризиків підприємств за період 2015–2017 рр., %

Джерело: складено на основі офіційних даних Global Risk Management Survey 2017 [7].

вітчизняних підприємств зв'язку, ефективність функціонування якої буде залежати від якості взаємодії її структурних (системних) елементів. Отже, перспективою подальших наукових досліджень є проведення оцінки системної ефективності економічної безпеки підприємств зв'язку для визначення рівня безпеки її основних функціональних підсистем. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Байрамов С. С.. Управління інноваційним розвитком телекомунікаційних підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2017. 240 с.
2. Гудзь О. Є. Управління інноваційними ризиками підприємств ТК. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 2. С. 16–20.
3. Зеліско І. М. Інноваційна парадигма підвищення конкурентоспроможності телекомунікаційних підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2. С. 24–29.
4. Князева О. А., Шамін М. В. Особливості інтелектуального капіталу підприємств сфери зв'язку та інформатизації. *Економіка та суспільство*. 2016. № 7. С. 348–353.
5. Сопрун Н. В., Сакалош Т. В. Телекомунікаційні компанії України в умовах світової економічної кризи. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. URL: <http://economy.kpi.ua/ru/node/360>
6. Сосновська О. О., Казак О. О. Актуальні загрози кадровій безпеці сучасних підприємств. *Проблеми економіки*. 2018. № 3. С. 144–150.
7. Global Risk Management Survey 2017 : офіційний веб-сайт т. URL: <http://www.aon.com/2017-global-risk-management-survey/pdfs/2017-Aon-Global-Risk-Management-Survey-Full-Report-062617.pdf>
8. McAfee and Security & Defense Agenda (SDA). Unveil Global Cyber Defense Report. URL: <http://www.mcafee.com>
9. Technology and Communications Industry Report. URL: <http://www.aon.com>

REFERENCES

- Bairamov, S. S. "Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom telekomunikatsiinnykh pidpriemstv" [Management of innovative development of telecommunication enterprises]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2017.
- Global Risk Management Survey 2017 : official website. <http://www.aon.com/2017-global-risk-management-survey/pdfs/2017-Aon-Global-Risk-Management-Survey-Full-Report-062617.pdf>
- Hudz, O. Ye. "Upravlinnia innovatsiinymy ryzykamy pidpriemstv TK" [Management of Innovative Risks of TK Enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 2 (2015): 16-20.
- Kniazieva, O. A., and Shamin, M. V. "Osoblyvosti intelektualnoho kapitalu pidpriemstv sfery zviyazku ta informatyzatsii" [Features of the intellectual capital of the enterprises of the sphere of communication and informatization]. *Ekonomika ta suspiilstvo*, no. 7 (2016): 348-353.
- "McAfee and Security & Defense Agenda (SDA). Unveil Global Cyber Defense Report". <http://www.mcafee.com/us/about/news/2012/q1/20120120-01.aspx>
- Soprun, N. V., and Sakalosh, T. V. "Telekomunikatsiini kompanii Ukrainy v umovakh svitovoi ekonomichnoi kryzy" [Telecommunication companies of Ukraine in the conditions of the global economic crisis]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI»*. <http://economy.kpi.ua/ru/node/360>
- Sosnovska, O. O., and Kazak, O. O. "Aktualni zahrozy kadrovii bezpetsi suchasnykh pidpriemstv" [Current threats to the personnel security of modern enterprises]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2018): 144-150.
- "Technology and Communications Industry Report". <http://www.aon.com>
- Zelisko, I. M. "Innovatsiina paradyhma pidvyshchennia konkurentospromozhnosti telekomunikatsiinnykh pidpriemstv" [Innovative Paradigm for Increasing the Competitiveness of Telecommunication Enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 2 (2018): 24-29.

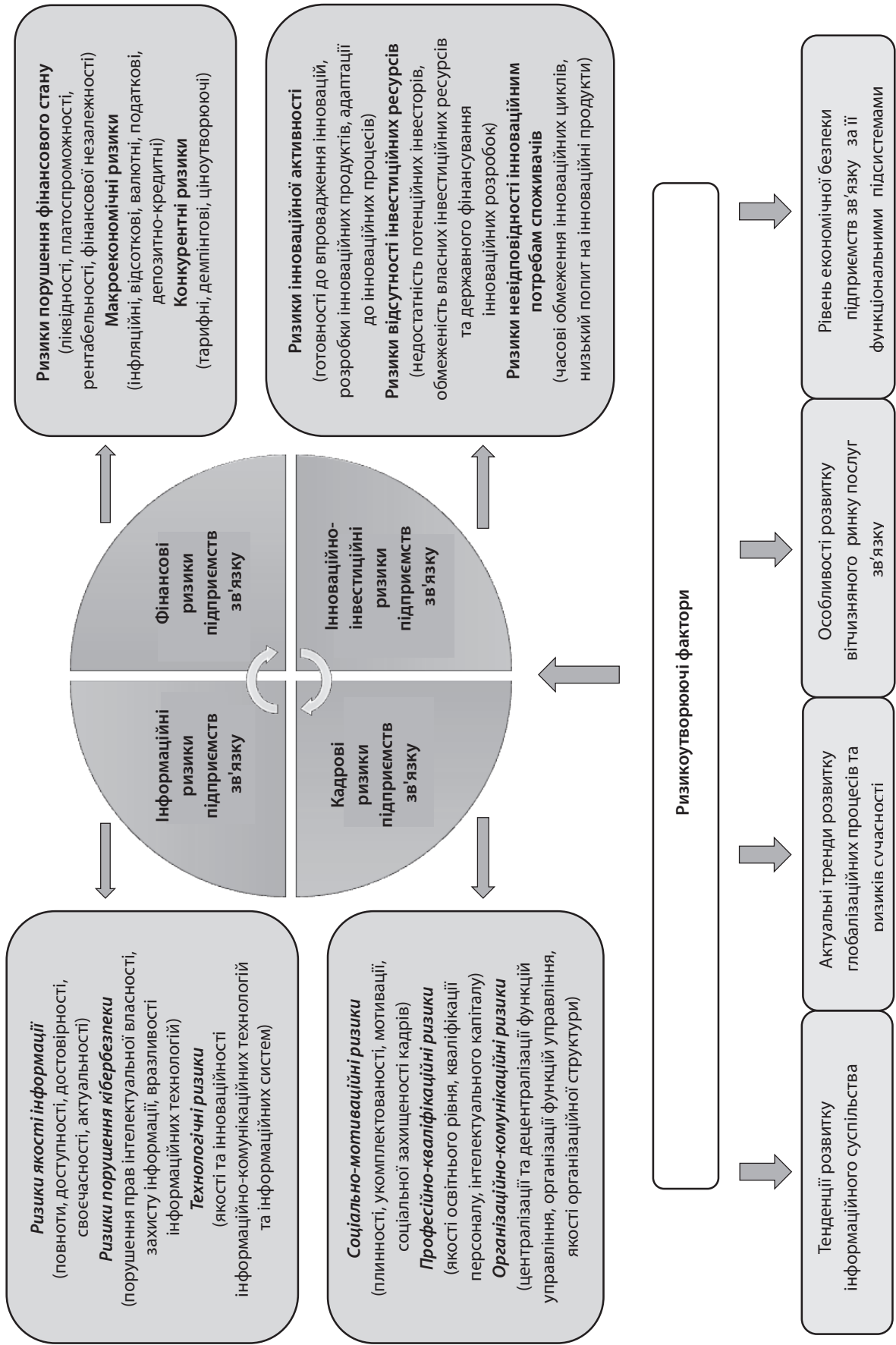

Рис. 3. Систематизація актуальних ризиків функціонування вітчизняних підприємств зв'язку